ئایا هیچ جیاوازییەک هەیە لەنێوان کۆلێژی ئەندازیاری زانکۆ تەکنەلۆجی و تەکنیکییەکان لەگەڵ زانکۆ کلاسیکەکان؟

هێرش محەمەد

زۆر جار ئەو پرسیارە دەکرێ ئایا هیچ جیاوازییەک هەیە لەنێوان کۆلێژی ئەندازیاری زانکۆ کلاسیکەکان بۆ نموونە زانکۆی سلێمانی ، زانکۆی سەلاحەدین یان زانکۆی جیهان لەگەڵ کۆلێژە ئەندازیارییەکانی زانکۆ تەکنەلۆجییەکان و زانکۆ تەکنیکییەکان وەک زانکۆی پۆلیتەکنیکی سلێمانی، زانکۆی تەکنەلۆجیای بەغدا یان زانکۆی تەکنەلۆجی چیکی-لە هەولێر ؟ وە ئەگەر جیاوازی هەیە ئایا کامەیان باشترە؟ لە وڵاتانی دونیا ئەمە چۆنە؟
بۆ وەڵامی ئەو پرسیارە سەرەتا پێویستە بەکورتی پێناسەی هەریەک لە زانست، ئەندازیاری، تەکنەلۆجیا بکەین پاشان بە زیاتر ڕوونکردنەوەو تێگەیشتن چەندین بەڵگە دەخەینە بەردەستان کە هەمو کەسێک بتوانێت بەدواداچوونی بۆ بکات، هەرچەندە پێناسەی ئەو چەمکانە بەکورتکراوەیی شتێکی ئاسان نیە:

زانست: بریتییە لە بەدواداچوونێکی سیستەماتیک بۆ ئەو ڕوداوە سروشتیانەی لەدەوروبەرمان ڕودەدەن بەئەوەی لێیان تێبگەین هەروەها هاوکێشەو یاسای تایبەتیان بۆ دابڕێژین، لە ئەنجامی ئەو بەدواداچونانەدا هەیکەلێکی کەڵەکەبوو دروست دەبێت کا قابیلە بۆ ئەوەی تێست بکرێ هەروەها لە بواری جیاجیا بەکاربهێنرێ. بۆ نموونە (سەدان ساڵە بەشێوەیەکی سیستەماتیک مرۆڤ هەوڵدەدات لە کارلێکی مادەکان بکۆڵێتەوەو زانیاری نوێ لەبارەیان دەدۆزێتەوەو کەڵەکەیان دەکات کە ئەمەش زانستی کیمیایە) لقەکانی زانست وەکو کیمیا، بایۆلۆجی، ماتماتیک ...هتد.
ئەندازیاری: بریتییە لە ئەپلیکەیشنێک کە بنیاتنراوە لەسەر ئەساسی زانست بۆ دروستکردنو پێشخستنی بیناو ئامێرو ڕێگاوبانەکان مەبەستی ئەندازیاری ئەوەیە دونیایەکی نوێ دروستبکات کە لەگەڵ خواست و پێداویستی مرۆڤ بگونجێ. بۆ نموونە (لە بواری ئەندازیاری بیناکاریدا ئەگەر بمانەوێت خانویەک دروستبکەین ئەوا

ئەپلیکەیشنێکمان هەیە کە هەمو هاوکێشەو زانیاری پێویستی تێدایە بۆ دروستکردنی خانوکە، سەدان ساڵە ئەو ئەپلیکەیشنانە لە دوتوێی کتێبێکدا چاپدەکران، ئەندازیاران بەبەکارهێنان و سود وەرگرتن لەو هاوکێشانە دەتوانن دیزاینی پێویست بۆ خانوکە بکەن و لە کۆتایدا دروستی بکەن ئەوە پێی دەوترێت زانستی ئەندازیاری بیناکاری).

تەکنەلۆجیا: بریتیە لە پرۆسەیەک کە ئەپلیکەیشنەکانی ئەندازیاری هەروەها زانیاریە کاڵەکەبوەکانی زانست بەکاردەهێنێ و بەڕێوەیان دەبات لە کۆتاییدا بە کاتێکی کەمتر وە بە دقەیەکی زیاتر ئەنجامی کارەکەمان پێدەدات. مەبەست لە تەکنەلۆجیا هەمان مەبەستی ئەندازیاریە بەڵآم هێزی تەکنەلۆجیا زیاترە لە هێزی ئەندازیاری. بۆنمونە (لەبواری ئەندازیاری بیناکاریدا پرۆگرامێک هەیە بەناوی ئیتابس، ئەو پرۆگرامە دروستکراوە بەسود وەرگرتن لە زانیاریەکانی زانست هەروەها هاوکێشە ئەندازیاریەکان، پرۆگرامەکە لە توانایدایە دیزاینی پرۆژەی زۆر گەورەبکات لە کاتێکی زۆر کەم وە بە دیقەیەکی خەیاڵی کە بە زانستی کلاسیکی ئەندازیاری ئەنجامی لەو شێوەیە مەحاڵە، کە ئەمە نمونەیەکی جوانە بۆ تێگەیشتن لە تەکنەلۆجیا)
سەرەتا پێش هەمو شتێک دەرچوانی هەردوو جۆری زانکۆکان دەبنە ئەندازیارو ناسنامەی سەندیکای ئەندازیاران وەردەگرن هەم لە وڵاتانی دونیا وە هەم لێرەش هەمان شتە.

بەڵام لە هەمان کاتدا جیاوازیەکی سەرەکی هەیە لەنێوان خوێندنی ئەو دوو جۆرە کۆلێژانە جیاوازیەکەش ئەوەیە لە کۆلێژی ئەندازیاری زانکۆ تەکنەلۆجیو تەکنیکیەکان گرنگیەکی زیاتر بە لایەنی پراکتیکی دەدرێت و هەوڵدەدرێت خوێندکاران ئەو دەرسانەی بە تیۆری وەریانگرتوون لە مەیدانی عەمەلی بیانبینن ئەمەش پێویستی بە تاقیگەی پێشکەوتوو هەیە کە لەوانەیە زۆر جار کولفەیان بگاتە ملیۆنان دۆلار بەڵام لە زانکۆ کلاسیکەکان ئەو گرنگیە بە لایەنی پراکتیکی نادرێت و گرنگیەکە تەنها بە لایەنە تیۆریەکان دەدرێت، لە بنەڕەتدا ئەوە جیاوازیەکەیانە بەڵام لە واقیعدا لە زانکۆکانی کوردستانو عێراقدا ئەو جیاوازیە زۆر کەم دەبینرێت وە دەتوانین بڵێین مەنهەجەکە هەمان مەنهەجە هۆکاری ئەمەش بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە زانکۆ تەکنەلۆجیەکانی عێراق و کوردستان هێشتا لەڕوی موختەباڕاتەوە پێشکەوتو نین وە موختەبەراتیان هەمان موختەبەرە کە لە زانکۆ کلاسیکەکانی تر هەیە لەبەر ئەوە بە ناچاری هەوڵدراوە دەرسی تیۆری زیادبکەن بۆیە ئەگەر سەیری مەنهەجەکانیان بکەی هەمان مەنهەج دەخوێنن. لە لایەکی تر سەبارەت بە زانکۆ کلاسیکەکان هەم لە

ناوخۆ وە هەم لە زانکۆکانی دونیادا لەو ساڵانەی دوایی کۆلێژەکانی ئەندازیاریان هەوڵدەدەن زیاتر لایەنی پراکتیکیان بەقوەت بکەن چونکە ئەگەر خوێندکار لایەنی پڕاکتیکی بینیبێت زیاتر لە بازاڕی کار دەوردەبینێت ئەمەش دیسان وادەکات مەنهەجەکە لەیەک نزیک بێتەوە بۆیە لەوانەیە جیاکردنەوەی مەنهەجی خوێندن لە کۆلێژەکانی ئەو دوو جۆرە زانکۆیە کارێکی سەخت بێت لەبەر ئەو هۆکارانەیە کە بەشێوەیەکی گشتی جیاوازیەکی ئەوتۆ لە مەنهەجەکاندا نابینرێت.

دەربارەی ئەوەی کامە جۆر لەو زانکۆیانە باشترن؟ هەریەکەیان ئەوەی خۆیان بە باشتر ناو دەبەن، بەنموونە ئەوانەی کۆلێژی زانکۆ کلاسیکەکان بە باشتر دادەنێن بەڵگەی ئەوە دەهێننەوە کە لایەنی تیۆریان بەهێزترەو بە داهاتوو ئەوان سەرکەوتوتر دەبن لە خوێندنی باڵا(ماستەرو دکتۆرا) چونکە بە خوێندنی باڵا زیاتر لایەنی تیۆری دەور دەبینێت، وە ئەوانن کە زیاتر بەشدارن لە دۆزینەوەی زانستی نوێ و هەوکێشەی نوێ و ئەوان زیاتر زانستی ئەندازیاری پێشدەخەن وە هەر ئەوان کۆنترن و زانستی ئەندازیاری لە بنەڕەتدا ئەوان تا ئێرەیان هێناوەو پێشیان خستوە. لەبەرامبەردا ئەوانەی کە کۆلێژەکانی زانکۆ تەکنەلۆجیەکان و تەکنیکیەکان بەباشتر دادەنێن ئەو بەڵگانە دەخەنە ڕوو کە ئەوان ئەندازیاری زیرەکترو چالاکتر دەخەنە بازاڕەکانی جیهان وە ئەندازیارەکانی ئەوان زیاتر کاریان دەستدەکەوێت لەبەر ئەوەی شارەزاترن لەسەرکار جگە لەوەش ئەندازیارەکانی ئەوان داهێنەرترن زۆرجار نموونە بەو ئەندازیارە دەهێننەوە کە پرۆگرامی (ئیتابس) ی دروستکردوە ناوی (ئەشرەف حبیب اللە)یە کە دەرچوی (زانکۆی ئەندازیاری و تەکنەلۆجیا نید)ە. بەڵام بەشێوەیەکی گشتی هەرکامێک لە دوو جۆرە دیسپلینە شتێکی زەرورن بۆیە لە وڵاتانی جیهان هەردوولا گرنگیان پێدەدرێ بە ئەوەی هەر یەکێکیان دەوری خۆی بگێڕێت لە بەرەپێشبردنی زانستی ئەندازیاری وە هەر یەکەیان بەڕێگای خۆی کاربکات بۆ پێشخستنی وڵاتەکانیان.

مێژووی زانکۆ تەکنەلۆجی و تەکنیکیەکان نوێیە لەگەڵ بەرەوپێشچونی تەکنەلۆجیا وڵاتانی پێشکەوتوی ئەوروپاو یابان و ئەمریکا بیریانکردەوە کە زانکۆی تەکنەلۆجی دروستبکەن وەک دیسپلینێکی نوێ خوێندنێکی نوێ لەو جۆرە زانکۆیانە سەریان هەڵدا کە خوێندنەکە گرنگیەکی زیاتری دەدا بەلایەنی پراکتیکی. ئەو جۆرە زانکۆیانە ڕاستە مێژویان کۆن نیە وەک زانکۆ کلاسیکەکان بەڵام لە هەمان کاتدا لە هەندێ وڵات بە شێوەیەک پێشکەوتن کە پێشی زانکۆکانی تر کەوتنەوە لە داهێنان و زانستدا بەنموونە لە وڵاتی هیندستان لە

ژمارە یەک تاوەکو ژمارە دەی ڕیزبەندی باشترین زانکۆکان زانکۆی تەکنۆلۆجیــن لە ئەمریکــا دووەم زانکۆ لەســەر ئاســتی وڵــات زانکۆی تەکنۆلۆجیە کە پێی دەوترێت (ماساچوسێتس ئینستیتوت تەکنۆلۆجی)ە هەروەها دووەم زانکۆیە لەسەر ئاستی دونیا، لەوڵاتی سویسڕا یەکەم زانکۆ لەســەر ئاســتی وڵــات زانکۆی تەکنیکیە، لە ئەڵمانیــا زانکۆی تەکنیکی مونشن لە پلەی دوەمی وڵات دێت، لە سویدو هەڵەندا زانکۆی دووەم و سێیەم زانکۆی تەکنۆلۆجین. لە سەنگاپورە لەکۆی دە زانکۆ یەکەمەکە حەوتیان زانکۆی تەکنیکین، لە کۆریا دووەم زانکۆ لەسەر ئاستی وڵات زانکۆی تەکنۆلۆجیە، زانکۆی تەکنۆلۆجی مالیزیا دووەمە لە وڵات. هەروەها لە وڵاتانی جیرانیشدا لە تورکیا یەکەم زانکۆ زانکۆی تەکنیکی ئەستەنبۆلە هەروەها لە ئیران زانکۆی شەریفی تەکنۆلۆجی دووەمە.